

TEZA:

Działanie obwinionej wykraczało poza rzeczową potrzebę ujawnienia tajemnicy zawodowej (obwiniona działała we własnej sprawie realizując prawo od obrony), jednakże sąd odwoławczy uznał, że właściwe jest w tym przypadku umorzenie postępowania z uwagi na znikomą społecznie szkodliwość czynu. Instytucja społecznej szkodliwości czynu (art. 1 § 2 k.k.) jest w postępowaniu dyscyplinarnym stosowana i może stanowić podstawę umorzenia postępowania w oparciu o art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. Sąd uznał, że nie było konieczne przedstawianie przez obwinioną dokumentów związanych z prowadzonymi sprawami. Ujawniając te dane bez anonimizacji, obwiniona przekroczyła granice dozwolonego działania.

Sygn. akt: WO-65/22

ORZECZENIE

z dnia 28 lipca 2022 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie**w składzie:**

Przewodniczący: S WSD Krzysztof Górecki (sprawozdawca)

Sędziowie: S WSD Leszek Krupa
S WSD Katarzyna Drożdż-Najbor

Protokolant: Piotr Ciepiński

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Anny Kończyk po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2022 r. w Warszawie na rozprawie,

sprawy radcy prawnego M. N., wpisanej na listę radców prawnych prowadzoną przez Radę Okręgowej Izby Radców Prawnych (...),

obwinionej o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 3 ust. 3-5 ustawy o radcach prawnych oraz art. 6, art. 9, art. 12 ust. 1, art. 15 ust. 1 i 2 i art. 17 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6, art. 12 ust. 1 i art. 16 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego

na skutek odwołania obwinionej od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 18 listopada 2021 roku w sprawie sygn. D 83/20,

orzeka:

1. zmienia opis czynów zawartych w pkt 1) i 2) zaskarżonego orzeczenia, w ten sposób że zarzucone i przypisane zachowanie obwinionej łączy w jeden czyn: „po ustaniu stosunku łączącego z kancelarią (...) po dniu 31 sierpnia 2017 roku w (...), obwiniona zachowała dokumenty i korespondencję należącą do kancelarii i posłużyła się nimi w interesie własnym załączając kopię tych dokumentów do wystąpienia z dnia 8 grudnia 2017 roku do Wicedziekana Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych o jego udział w próbie polubownego rozstrzygnięcia sporu pomiędzy obwinioną, a radcami prawnymi A. R. Z., K. K. P. i P. M. - współnikami Kancelarii (...), przez co ujawniła osobom trzecim korespondencję wewnętrzną i zewnętrzną kancelarii oraz dokumenty klientów kancelarii, w tym dane klientów oraz opisując wykonywane dla nich czynności, czym naruszyła tajemnicę zawodową radcy prawnego, tj. czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 3 ust. 3-5 ustawy o radcach prawnych oraz art. 6, art. 9, art. 12 ust. 1, art. 15 ust. 1 i 2, art. 16 i art. 17 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego”;

2. uchyla pkt 1 i 2 zaskarżonego orzeczenia i umarza postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.;

3. uchyla pkt 3 zaskarżonego orzeczenia;

4. zmienia uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia zawarte na stronie 11 (k.23 1) w ten sposób że stwierdzenie: „Należy też zauważyć, że bardzo negatywne opinie na temat kwalifikacji zawodowych Pokrzywdzonych zawierała odpowiedź na wniosek o ukaranie, ale nie jego dotyczyło to postępowanie.” zastępuje stwierdzeniem: „Należy też zauważyć, że negatywne opinie na temat sposobu wykonywania zawodu przez Pokrzywdzonych zawierała odpowiedź na wniosek o ukaranie, ale nie jego dotyczyło to postępowanie.”;

5. zmienia pkt 5 zaskarżonego orzeczenia w ten sposób że kosztami postępowania w sprawie D 83/20 obciąża Okręgową Izbę Radców Prawnych;

6. kosztami postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych obciąża Krajową Izbę Radców Prawnych.

Uzasadnienie

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w dniu 18 listopada 2021 r. w sprawie D 83/20 - radcy prawnego M. N., nr wpisu (...), obwinionej o to, że:

1) w dniu 8 grudnia 2017 r. składając do Wicedziekana Rady OIRP wniosek o jego udział w próbie polubownego rozstrzygnięcia sporu pomiędzy obwinioną, a radcami prawnymi A. R. Z., K. K. P. i P. M. - (...) kancelarii (...) ujawniła osobom trzecim korespondencję wewnętrzną i zewnętrzną kancelarii oraz dokumenty klientów kancelarii, ujawniając dane klientów oraz opisując wykonywane dla nich czynności, czym naruszyła tajemnicę zawodową radcy prawnego, tj. czynu określonego w art. 3 ust. 3-5 ustawy o radcach prawnych oraz w art. 6, art. 9, art. 12 ust.

1, art. 15 ust. 1 i 2, art. 17 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

2) po ustaniu stosunku łączącego z kancelarią (...) po dniu 31 sierpnia 2017 r. w (...) zachowała ona dokumenty i korespondencję należącą do kancelarii i posłużyła się ich treścią w interesie własnym załączając treść tych dokumentów i korespondencję w wystąpieniu z dnia 8 grudnia 2017 r. do Wicedziekana Rady OIRP, tj. czynu określonego w art. 6, art. 12 ust. 1 oraz art. 16 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

3) po dniu 31 sierpnia 2017 r. w (...) naruszyła ona zasady koleżeństwa i lojalności poprzez kwestionowanie wiedzy i umiejętności radcy prawnego P. M. oraz radcy prawnego A. Z. - współników kancelarii (...) w wystąpieniu z dnia 8 grudnia 2017 r. do Wicedziekana Rady OIRP z wnioskiem o udział Dziekana w próbie polubownego rozstrzygnięcia sporu pomiędzy radcą prawnym M. N., a radcami prawnymi A. R. Z., K. K. P. i P. M.

- współnikami kancelarii (...) tj. popełnienia czynu naruszającego podstawowe wartości i zasady wykonywania zawodu radcy prawnego, określonego w art. 6, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 oraz art. 50 ust. 1 i 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych uznał obwinioną za winną czynu zarzucanego w punkcie 1 i wymierzył karę pieniężną 7.000 zł;
- uznał obwinioną za winną czynu zarzucanego w punkcie 2 i za ten czyn wymierzył karę nagany;
- dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na 5 lat;
- uniewinnił obwinioną od popełnienia czynu zarzucanego w pkt 3.

Obwinioną obciążono też kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 2.400 zł.

Orzeczenie to zaskarżyła w całości obwiniona, zarzucając:

I. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia:

1) brak zastosowania art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 - 4 oraz art. 43 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych - brak wyłączenia sędziów oraz przekazania sprawy sądowi równorzędnemu, mimo uznania w orzeczeniu, że przełożona tych sędziów - K. K. P. - Zastępca Przewodniczącego Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP i jednocześnie współnik w kancelarii (...) jest pokrzywdzoną w sprawie, a zatem istnieje uzasadniona wątpliwość co do bezstronności tych sędziów, o czym obwiniona dowiedziała się już po wydaniu zaskarżonego orzeczenia;

2) bezzasadne zastosowanie art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i

oddalenie wniosków dowodowych o przesłuchanie świadków - P. G., A. M., K. P. i K. B. (w szczególności dwóch pierwszych świadków) poprzez stwierdzenie, że okoliczności, na które miałyby być przeprowadzane te dowody są udowodnione zgodnie z twierdzeniami obwinionej, mimo nie przeprowadzenia żadnych dowodów na okoliczność istnienia i prawdziwości zarzutów stawianych obwinionej podczas rozwiązania współpracy przez (...), a w konsekwencji zasadności złożenia do Dziekana wniosku o polubowne rozwiązanie sporu, natomiast przyjęcie za udowodnione okoliczności odwrotnych - że wniosek ten był bezzasadny, gdyż zmierzał wyłącznie do „ośmieszenia i poniżenia” parterów kancelarii (...) oraz „odwetu” za doznane krzywdy;

3) brak zastosowania art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art 74¹ ustawy o radcach prawnych i nie umorzenie postępowania, mimo, że czyn obwinionej nie zawiera znamion czynu zabronionego, a nawet jeśli, to ustawa stanowi, że obwiniona nie popełniła przewinienia dyscyplinarnego, gdyż działała w obrębie kontratypów;

4) brak zastosowania art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art 74¹ ustawy o radcach prawnych i nie umorzenie postępowania, mimo, że jeśli wystąpiła jakakolwiek społeczna szkodliwość czynu, jest ona znikoma - żaden z klientów kancelarii (...) których tajemnice mogły zostać ujawnione, nie przyłączył się do skargi na obwinioną;

5) brak zastosowania art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz art. 3 i art. 1183 k.p.c. i nie umorzenie postępowania, mimo, że zgodnie z tymi przepisami dochodząc roszczeń od kancelarii (...), obwiniona zobligowana była przedstawić wszelkie dowody na poparcie swych wyjaśnień - przed sądem, jak i wcześniejszym, obligatoryjnym postępowaniem przed Dziekanem;

6) art. 7 k.p.k., przez niepełną, powierzchowną, nie uwzględniającą wzajemnych logicznych powiązań między dowodami ocenę materiału dowodowego, w szczególności wyjaśnień obwinionej, treści złożonego przez nią wniosku do Dziekana oraz załączonych dokumentów;

7) naruszenie art. 7 w zw. z 410 w zw. z 424§ 1 pkt 1 k.p.k., poprzez nie dokonanie w uzasadnieniu dokładnej analizy wszystkich dowodów;

II. błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, które miały wpływ na treść tego orzeczenia, a mianowicie:

1) brak ustalenia, że rozwiązanie umowy zlecenia w trybie natychmiastowym przez A. Z. - Partnera kancelarii (...), po godz. 16.31, po ok. 2 godzinach od złożenia wypowiedzenia przez obwinioną, miało na celu wyłącznie uniknięcie zapłaty wynagrodzenia za okres wypowiedzenia;

2) brak ustalenia, że A. Z. rozwiązując z obwinioną umowę zlecenia w trybie natychmiastowym posłużył się nieprawdziwymi zarzutami (aby nie zapłacić wynagrodzeniu za okres wypowiedzenia), mimo, że korespondencja przedstawiona przez obwinioną bezsprzecznie udowadniała nieprawdziwość jego zarzutów. Te nieprawdziwe zarzuty, to m. in:

- brak weryfikacji SIWZ na „Rewitalizację Ośrodka (...)” i załączonej do niego umowy na roboty budowlane, gdy tymczasem umowa o roboty budowlane została zweryfikowana przez obwinioną (częściowo negatywnie); ponadto Pani P. G., działając z upoważnienia P. M., odwołała to zlecenie (weryfikacja SIWZ z załącznikami);
- brak przygotowania umowy na sprzedaż nieruchomości przez klientkę - Panią A. K., gdy tymczasem klientka ta nie była już właścicielką przedmiotowej nieruchomości;
- brak przygotowania wniosku o interpretację podatkową w odniesieniu do transakcji pomiędzy Panią A. K. a Panem F. Z., mimo że na propozycję obwinionej, że ta przygotowuje taki wniosek A. Z. nie zgodził się i 20.07.2017 r. o godz. 13:39 odpisał „nie ma czasu w związku z po w. na interpretacje”;
- brak przygotowania wniosków do komornika o umorzenie postępowań komorniczych w sprawach Panów R. W. i K. R., mimo, że obwiniona przesłała te wnioski w dniu 7 sierpnia 2017 r. o godz. 9.44, na co przedstawiła dowody;

3) brak ustalenia, że obwiniona, celem dochodzenia swych roszczeń pieniężnych od kancelarii (...) przed sądem, w związku z bezpodstawnym rozwiązaniem umowy zlecenia w trybie natychmiastowym, musiała zgodnie z art. 56 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, podjąć polubowne rozwiązanie sporu po zawiadomieniu i przy udziale Dziekana Rady OIRP, oraz że obwiniona wyraźnie wskazywała na ten przepis w swoim wniosku, a także, że zgodnie z art. 3 i art. 1183 k.p.c., że była ona zobligowana do przedstawienia wszelkich dowodów na poparcie swych twierdzeń;

a w konsekwencji uznanie, że obwiniona składając wniosek do Wicedziekana OIRP zmierzała do „ośmieszenia i poniżenia” partnerów kancelarii M. oraz „odwetu” za doznane krzywdy, czyli działała w niesłusznym interesie własnym, a nie w celu odzyskania należnego jej wynagrodzenia;
III. obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego, a mianowicie:

1. art. 9 § 1 k.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, polegającą na uznaniu, że obwiniona dopuściła się umyślnie złamania tajemnicy zawodowej, gdy tymczasem zamiarem obwinionej

było dochodzenie roszczeń przeciwko partnerom kancelarii M. w obligatoryjnym postępowaniu polubownym przed Dziekanem i nawet zamiarem ewentualnym nie obejmowała ona ujawnienia tajemnicy zawodowej; ponadto podręczniki udostępniane przez KIRP aplikantom radcowskim (obwiniona zaledwie 2 lata wcześniej ukończyła aplikację) wskazują, że zachowanie będące przedmiotem niniejszego postępowania nie jest w ogóle naruszeniem tajemnicy zawodowej;

2. art. 11 § 1 i art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, polegającą na uznaniu, że obwiniona dopuściła się dwóch przewinień dyscyplinarnych, tj. (1) zatrzymania korespondencji i dokumentów kancelarii (...) i posłużeniu się ich treścią w interesie własnym oraz (2) ujawnienia tajemnicy zawodowej - korespondencji i dokumentów kancelarii (...) względem Dziekana, gdy tymczasem obwiniona zatrzymując dokumenty i korespondencję działała w wykonaniu z góry powziętego zamiaru - dochodzenia roszczeń pieniężnych, zatrzymała korespondencję i dokumenty (...) jednokrotnie i przedstawiła je wyłącznie przed Dziekanem, czyli mogła dopuścić się tylko jednego czynu zabronionego i mogła być ukarana tylko jednokrotnie;

3. art. 68 ust. 1 i 5 ustawy o radcach prawnych, poprzez uznanie wspólników kancelarii (...) za pokrzywdzonych oraz m.in. naruszenie w konsekwencji art. 371 § 1 k.p.k. i przesłuchanie jednego wspólnika tej kancelarii podczas obecności drugiego;

IV. z daleko idącej ostrożności procesowej obwiniona zarzuciła rażącą niewspółmierność kary, zważywszy że:

1. w odniesieniu do rzekomego przewinienia, którego dopuściła się w dniu 30 listopada 2018 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego umorzyła dochodzenie z uwagi na znikomą społeczną szkodliwość czynu. Obwiniona wniosła zażalenie na to postanowienie, w wyniku którego sprawa trafiła do OSD i zakończyła się przedmiotowym orzeczeniem i nałożeniem jednych z najsurowszych kar w historii orzecznictwa tego Sądu;

2. obwiniona nigdy wcześniej nie była karana;

3. obwiniona dopiero od 2 lat była radcą prawnym; obwiniona od 5 lat współpracuje z Radcowskim Ośrodkiem Pomocy (...), a także uczestniczy w programie (...) prowadzonym przez Fundację Uniwersyteckich Poradni Prawnych, w ramach których współpracuje na stałe z aplikantami; zakaz sprawowania patronatu uniemożliwi jej tę pracę.

Obwiniona wniosła też o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków - P. G., A. M., K. K. P. i K. B. (w szczególności dwóch ostatnich) na okoliczność treści zarzutów postawionych

obwinionej przy rozwiązaniu umowy z (...) w trybie natychmiastowym.

Obwiniona wniosła końcowo o uniewinnienie jej od wszystkich zarzucanych czynów, ewentualnie o wyłączenie Sędziów Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP i przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

Obwiniona zaskarżyła też uzasadnienie orzeczenia z dnia 18 listopada 2021 r. w części odnoszącej się do czynu, od którego popełnienia została uniewinniona. Obwiniona zakwestionowała stwierdzenie: „bardzo negatywne opinie na temat kwalifikacji zawodowych Pokrzywdzonych zawierała odpowiedź na wniosek o ukaranie, ale nie jego dotyczyło to postępowanie”.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny KIRP ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie obwinionej jest w znacznej części zasadne, co doprowadziło do zmiany orzeczenia Sądu dyscyplinarnego I instancji.

Rozpoznanie odwołania następuje w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu - również w granicach podniesionych zarzutów (art. 433 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych).

Na wstępie należy odnieść się do zarzutów dotyczących braku wyłączenia się Sędziów OSD w sytuacji, gdy pokrzywdzoną w sprawie była Zastępca Przewodniczącego tego sądu a jednocześnie wspólnik kancelarii (...).

Zgodnie z art. 73 ustawy o radcach prawnych, członkowie sądów dyscyplinarnych, w zakresie orzekania w sprawach dyscyplinarnych, podlegają tylko przepisom prawa.

W postępowaniu dyscyplinarnym stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 2 k.p.k., dotyczące wyłączenia sędziego. Instytucję wyłączenia sędziego z mocy prawa reguluje przepis art. 40 k.p.k., wskazując enumeratywnie przypadki kiedy to następuje. W pozostałych wypadkach wyłączenie następuje na żądanie sędziego, bądź wniosek strony. Sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie (art. 41 § 1 k.p.k.). Wobec braku wniosku o wyłączenie, ta ostatnia ewentualność mogłaby zachodzić po stronie Sędziów OSD orzekających w niniejszej sprawie, ale jest to kwestia ich subiektywnego odczucia. Sam fakt, że postępowanie w pewien sposób dotyczy innego członka tego sądu, nie musi implikować przeświadczenia o braku bezstronności. Należy przy tym podkreślić, że funkcja Zastępcy Przewodniczącego OSD nie powoduje, jak chce obwiniona, że osoba ta jest przełożoną innych Sędziów, po pierwsze z uwagi na wskazaną wyżej zasadę

niezawisłości, po drugie zaś - na brak formalnej nadrzędności/podległości i ograniczenie kompetencji Zastępcy Przewodniczącego do spraw organizacyjnych i działania jedynie w zakresie powierzonym przez Przewodniczącego OSD, vide uchwała KRRP z dnia 11 września 2015 r.

Regulamin funkcjonowania sądów dyscyplinarnych samorządu radców prawnych. Zatem, zarzut ten nie jest trafny. Jedynie na marginesie należy zaznaczyć, że w ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, radca prawny K. K. P. winna mieć status osoby pokrzywdzonej, bowiem i ją obejmowały roszczenia obwinionej i podejmowane w związku z tym działania.

Zarzut bezzasadnego zastosowania art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art 74¹ ustawy o radcach prawnych i oddalenia wniosków dowodowych o przesłuchanie świadków - P. G., A. M., K. P. i K. B. poprzez stwierdzenie, że okoliczności, na które miałyby być przeprowadzane te dowody są udowodnione zgodnie z twierdzeniami obwinionej a następnie wywiedzenia przez OSD odmiennych wniosków wynika z pewnego nieporozumienia. We wskazanym przepisie procedury karnej wskazane są 2 przesłanki. Sąd oddał wniosek dowodowy, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (1) albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy (2). Sąd wydając postanowienie winien w każdym przypadku wskazać, która z tych przesłanek jest podstawą oddalenia wniosku. Tymczasem w tej sprawie została wskazana jedynie jednostka redakcyjna, co doprowadziło obwinioną do błędnego wniosku co do podstawy odmowy przeprowadzenia dowodu.

Nawiasem mówiąc, okoliczność, która miała być udowodniona wspomnianymi dowodami nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, czemu Wyższy Sad Dyscyplinarny dał wyraz, oddalając je na rozprawie odwoławczej.

Zasadnicze znaczenie w tej sprawie ma ocena, czy doszło do złamania przez obwinioną tajemnicy zawodowej.

Nie ulega wątpliwości, że tajemnica ta (art. 3 ustawy o radcach prawnych, art.9 i 15-24 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) jest jednym z fundamentów zawodu radcy prawnego.

Ustawa o radcach prawnych milczy na temat możliwości wykorzystania w sprawie własnej informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku ze świadczeniem pomocy prawnej. Natomiast Kodeks Etyki Radcy Prawnego zakazuje skorzystania z informacji objętych tajemnicą w interesie własnym (art. 16 KERP), choć zapewne, nie ta sytuacja była główną przyczyną powstania takiego przepisu. Problem dotyczy zarówno obrony radcy prawnego przed zarzutami karnymi, dyscyplinarnymi czy roszczeniami odszkodowawczymi, jak i dochodzenia przez radcę

prawnego należności z tytułu świadczenia pomocy prawnej. W opisanej sytuacji mamy do czynienia z konfliktem dwóch wartości. Z jednej strony tajemnica zawodowa, jako istotny element godności zawodu zaufania publicznego a z drugiej - prawo do obrony, ochrony dobrego imienia i zabezpieczenia swoich interesów majątkowych.

Należy podkreślić, że w tych sprawach najczęściej dochodzi do kwestionowania prawidłowości wykonywania przez radców prawnych ich obowiązków zawodowych. Broniąc się, czy dochodząc swych praw i starając wykazać, że działali jak należy, radcowie prawni nawiązują do szczegółów prowadzonych spraw, załączają pisma procesowe i przytaczają okoliczności faktyczne. I tak właśnie było w niniejszej sprawie.

Zdecydowanie dominuje pogląd, że radca prawny, działając w takich okolicznościach, nie popełnia przewinienia dyscyplinarnego.

Obwiniona w swoim odwołaniu słusznie wskazuje na kontratyp stanu wyższej konieczności (art. 26 k.k.). Stanowisko takie prezentuje doktryna - Leszek Korczak [w:] T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Warszawa 2021 - komentarz do art. 15, teza 12 oraz [w:] T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Warszawa 2022 - komentarz do art. 3 tezy, 25-27.

W dyskusji na ten temat powołuje się też art. 45 ust. 1 Konstytucji dający każdemu prawo do sprawiedliwego procesu, czy art. 77 ust. 2 Konstytucji - prawo do dochodzenia swych roszczeń przed sądem.

Zagadnieniem zajmowała się Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w stanowisku z dnia 13 lipca 2021 r. Zgodnie z nim, w świetle aktualnie obowiązującego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego radca prawny co do zasady nie jest uprawniony do ujawniania informacji objętych tajemnicą zawodową radcy prawnego. Decyzja w przedmiocie odstąpienia od zasady określonej w art. 3 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, tudzież w art. 15 i 16 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego każdorazowo powinna być przez radcę prawnego wnikliwie przemyślana i wyważona, a z pewnością poprzedzona analizą czy nie istnieje możliwość wykazania okoliczności istotnych, bez ryzyka naruszenia obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej. W stanowisku podkreślono, że „choć bezspornym jest, że zwolnieniem z obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej nie jest objęte postępowanie dyscyplinarne prowadzone w trybie przepisów ustawy o radcach prawnych, to nie sposób nie dostrzec, iż w znakomitej większości przypadków radcowie prawni, związani tajemnicą zawodową, mogą zostać pozbawieni możliwości obrony swoich praw i wykazania, że swoim postępowaniem nie uchybili ani

przepisom prawo, ani zasadom etyki. Wszystkie bowiem czynności jakie wykonują, świadcząc pomoc prawną oraz dokumenty które tworzą, bądź pozyskują, objęte są obowiązkiem nieujawniona wobec osób innych, aniżeli ich klienci. Bezwzględny obowiązek zachowania reżimu tajemnicy zawodowej sprawia, że często możliwość skutecznego odparcia zarzutów⁵ dyscyplinarnych jest w zasadzie iluzoryczna. Skarżący - nie będący radcą prawnym - posiada nieskrępowaną możliwość przedstawiania dowodów - często także wybiórczo - mających potwierdzać niewłaściwe postępowanie radcy prawnego, natomiast posądzony o nieetyczny czyn radca prawny nie ma instrumentów aby dowieść, iż jego postawa spełnia normy określone przez przepisy Kodeksu Etyki Radcy Prawnego czy też ustawy o radcach prawnych.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny popiera to stanowisko, dostrzegając jednocześnie konieczność analizowania w każdym przypadku, czy ujawnienie konkretnych danych objętych tajemnicą było niezbędne.

W tej sprawie mamy do czynienia z sytuacją szczególną, gdyż zarzucane obwinionej złamanie obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej nastąpiło w postępowaniu przed Dziekanem OIRP, w trybie art. 56 KERP, który jest obowiązkowy w przypadku zaistnienia między radcami prawnymi sporu związanego z wykonywaniem zawodu.

Budzi zdziwienie Sądu odwoławczego pryncypialne stanowisko Sądu dyscyplinarnego I instancji, piętnujące przedłożenie przez obwinioną dokumentów mających przemawiać za jej racją w sporze ze współnikami kancelarii (...) i nie znajdujące dla takiego zachowania żadnego usprawiedliwienia. Dotyczy to także zawartego w uzasadnieniu orzeczenia wyводу na temat braku związania Dziekana Rady OIRP tajemnicą zawodową co do informacji powziętych w związku z pełnieniem funkcji, co ma uzasadniać szczególne niebezpieczeństwo ich przecieku na zewnątrz. Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu orzeczenia OSD, Dziekana obowiązuje tajemnica, co prawda nie zawodowa, ale związana z wykonywaniem funkcji (art. 65 KERP). Organizowana przez Dziekana praca sekretariatu i administracji biura izby, w tym zobowiązanie wszystkich pracowników do zachowania tajemnicy służbowej, ma gwarantować poufność wszelkich uzyskanych informacji. Gdyby najważniejsza osoba w okręgowej izbie radców prawnych, wyposażona w szereg kompetencji, istotnie nie była związana tajemnicą, to podważałoby to sens istnienia samorządu i godności zawodu a w pierwszej kolejności zaprzeczało zasadności wprowadzenia wspomnianego trybu polubownego.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, obwiniona miała prawo dochodzić swoich roszczeń i dowodzić ich zasadności, w granicach określonych przez odpowiednio stosowany przepis art. 26

k.k. Rozumiejąc chęć wykazania swoich racji i dostrzegając brak doświadczenia zawodowego obwinionej, nie sposób nie zauważyć, że wskazane postępowanie przed Dziekanem ma charakter pojednawczy, koncyliacyjny i nie prowadzi do rozstrzygnięcia sporu. Można je porównać do instytucji zawezwania do próby ugodowej z procedury cywilnej, choć tamta nie jest obowiązkowa.

Zatem, nie było konieczne przedstawianie in extenso dokumentów związanych z prowadzonymi sprawami. Jeżeli już obwiniona zdecydowała się na ich przedstawienie, to winna je zanonimizować. Nie było też konieczne wskazywanie danych osobowych klientów kancelarii (...) i szczegółów transakcji. Ujawniając te dane, zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, obwiniona przekroczyła granice dozwolonego działania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny za zasadne uznał zarzuty obwinionej co do błędów Sądu I instancji w zakresie oceny dowodów i ustaleń faktycznych. Dotyczy to w szczególności konkluzji, że obwiniona składając wniosek w trybie art. 56 KERP zmierzała do ośmieszenia i poniżenia partnerów kancelarii M. i odwetu za doznane krzywdy. W rzeczywistości bowiem w sytuacji sporu majątkowego z byłymi zleceniodawcami obwiniona realizowała swój kodeksowy obowiązek.

Słusznie też podniosła obwiniona, że zarzucane w pkt 1) i 2) orzeczenia OSD czyny, to w istocie jeden czyn, za który winna być wymierzona jedna kara. W związku z tym dokonano zmiany opisu czynów zawartych w pkt 1) i 2) zaskarżonego orzeczenia, w ten sposób że zarzucone i przypisane zachowanie obwinionej połączono w jeden czyn: „po ustaniu stosunku łączącego z kancelarią (...) po dniu 31 sierpnia 2017 roku w (...) obwiniona zachowała dokumenty i korespondencję należącą do kancelarii i posłużyła się nimi w interesie własnym załączając kopię tych dokumentów do wystąpienia z dnia 8 grudnia 2017 roku do Wicedziekana Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych o jego udział w próbie polubownego rozstrzygnięcia sporu pomiędzy obwinioną, a radcami prawnymi A. R. Z., K. K. P. i P. M., współnikami Kancelarii (...), przez co ujawniła osobom trzecim korespondencję wewnętrzną i zewnętrzną kancelarii oraz dokumenty klientów kancelarii, w tym dane klientów oraz opisując wykonywane dla nich czynności, czym naruszyła tajemnicę zawodową radcy prawnego, tj. czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 3 ust. 3-5 ustawy o radcach prawnych oraz art. 6, art. 9, art. 12 ust. 1, art. 15 ust. 1 i 2, art. 16 i art. 17 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego”.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał również za zasadne żądanie zmiany uzasadnienia orzeczenia OSD w części odmawiającej uniewinnienia obwinionej od trzeciego z zarzutów objętych wnioskiem o ukaranie. Po analizie pisma zawartego na k. 152-155 stwierdzono, że obwiniona nie podważała w nim kwalifikacji zawodowych radców prawnych a wypowiedane opinie na temat

wykonywania przez nich zawodu nie były „bardzo negatywne”. W związku z tym zmieniono uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia zawarte na stronie 11 (k.231) w ten sposób, że stwierdzenie: „Należy też zauważyć, że bardzo negatywne opinie na temat kwalifikacji zawodowych Pokrzywdzonych zawierała odpowiedź na wniosek o ukaranie, ale nie jego dotyczyło to postępowanie” zastąpiono stwierdzeniem: „Należy też zauważyć, że negatywne opinie na temat sposobu wykonywania zawodu przez Pokrzywdzonych zawierała odpowiedź na wniosek o ukaranie, ale nie jego dotyczyło to postępowanie.”.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie dopatrył się występowania w sprawie okoliczności uzasadniających zastosowanie z urzędu przepisów art. 439 i 440 k.p.k.

Pomimo uznania, iż działanie obwinionej wykraczało poza rzeczową potrzebę ujawnienia tajemnicy zawodowej, Sąd odwoławczy uznał, że właściwą reakcją samorządu radcowskiego jest w tym przypadku umorzenie postępowania z uwagi na znikomą społecznie szkodliwość czynu, Należy podkreślić, że instytucja społecznej szkodliwości czynu (art. 1 § 2 k.k.) jest w postępowaniu dyscyplinarnym stosowana i jako taka może stanowić podstawę umorzenia postępowania w oparciu o art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. Potwierdza to orzecznictwo Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, vide orzeczenie z dnia 27 lipca 2016 r., WO-113/15, orzeczenie z dnia 5 października 2017 r., WO- 108/17, orzeczenie z dnia 19 lipca 2018 r., WO-65/18, orzeczenie z dnia 9 stycznia 2020 r., WO- 178/19, orzeczenie z dnia 26 lutego 2020 r., WO-218/19.

W tej sprawie istotne jest to, że do ujawnienia tajemnicy, w zakresie szerszym niż to było konieczne, doszło w wewnątrzsamorządowym postępowaniu przed Dziekanem OIRP, którego tryb jest obligatoryjny. Obwiniona miała więc prawo oczekiwać, że ujawnione dokumenty i przedstawione okoliczności nie wyciekną poza bardzo wąski krąg osób, związanych tajemnicą służbową.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny wziął też pod uwagę, że obwiniona była (błędnie) przekonana, że winna szczegółowo wykazać i udokumentować w postępowaniu polubownym swoje stanowisko a klienci, co do których naruszono tajemnicę, w żaden sposób nie działali w sprawie dyscyplinarnej. Konfrontując to z kryteriami społecznej szkodliwości czynu (art. 115 § 2 k.k.), tj. rodzajem i charakterem naruszonego dobra, rozmiarami wyrządzonej lub grożącej szkody, sposobem i okolicznościami popełnienia czynu, wagą naruszonych przez sprawcę obowiązków, a także zamiarem, motywacją sprawcy, rodzajem naruszonych reguł ostrożności i stopniem ich

naruszenia należało uznać znikomość społecznej szkodliwości czynu popełnionego przez obwinioną, gdyż obwiniona działała w celu obrony swoich praw, w zaufaniu do organów samorządu a zakres i stopień naruszenia tajemnicy zawodowej nie były znaczne.

Konsekwencją braku ukarania obwinionej jest uchylenie pkt 3 zaskarżonego orzeczenia, nakładającego zakaz wykonywania patronatu.

O kosztach postępowania Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł na podstawie art. 70⁶ ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych w związku z §1 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. nr 86/IX/2015.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.